

CYNGOR SIR MEIRIONNYDD

ADRODDIAD

Y

SWYDDOG MEDDYGOL

ar

Gyflwr Iechyd

Sir Feironnydd

1956

Adran Feddygol,
Swyddfa'r Sir,
Dolgellau.

**W. F. GAPPER, B.Sc., M.B.,
Ch.B., D.P.H.**

Swyddog Meddygol y Sir.

Cambrian News (Aberystwyth), Cyt.

71820

CYNGOR SIR MEIRIONNYDD

ADRODDIAD
Y
SWYDDOG MEDDYGOL

ar

Gyflwr Iechyd
Sir Feironnydd

1956

Adran Feddygol,
Swyddfa'r Sir,
Dolgellau.

**W. F. GAPPER, B.Sc., M.B.,
Ch.B., D.P.H.**

Swyddog Meddygol y Sir.

ADRAN FEDDYGOL,
SWYDDFA'R SIR,
DOLGELLAU.

*I Gadeirydd, Henaduriaid a Chynghorwyr
Cyngor Sir Meirionnydd.*

Mr. Cadeirydd, Boneddigesau a Boneddigion,

Anrhydedd gennyf gyflwyno i chwi yr adroddiad am y flwydd
1956.

'Roedd cynnydd bychan yn y boblogaeth, y cyntaf er 1950.
Yr un oedd nifer y genedigaethau a'r marwolaethau. Dangoso
graddeg y genedigaethau gynnydd bychan, tra 'roedd lleihad y
ngraddeg y marwolaethau.

Ar wahan i 1954, 'roedd graddeg marwolaethau babanod
isaf a gronichwyd, sef 17.86 y fil o'r genedigaethau byw-anedig,
gymharu a 23.8 dros Gymru a Lloegr. Bu un fam farw ar enedigau
plentyn, y gyntaf er 1953, yn rhoddi graddeg y marwolaeth
esgorol yn 1.75.

Bu cynnydd o 18 yn nifer y marwolaethau o'r canser, a'r c
nydd mwyaf ymhlith y benywod, sef 15. Mae graddeg y marwolaethau
au o'r achos hwn yr uchaf a gronichwyd erioed. 'Roedd cynnydd
yn nifer y marwolaethau o ganser y groth, ond lleihad o ganser
ystumog. Bu deuddeg o ddynion farw o ganser yr ysgyfaint
brefant.

'Rwyf yn ddiolchgar i aelodau y Cyngor am eu cefnoga
garedig, ac i aelodau y W.V.S. a'r Groes Goch, a gweithwyr gy
foddol eraill a fu yn cynorthwyo mewn rhannu bwydydd
mewn clinigau, ac mewn cyfeiriadau eraill.

Bu i'r meddygon teulu gydweithredu yn gyfeillgar gy
Adran, ac 'rwyf yn ddiolchgar iddynt.

Dymunaf gofnodi fy nghwerthfawrogiad o'r cydweithredia
dderbyniwyd o Adrannau eraill y Cyngor, a'r Cynghorau Dosba
ac am y gwaith da a wnaed gan aelodau staff yr Adran Iech
'Rwyf yn ddiolchgar i Mr. W. D. Williams, Abermaw, am gywi
proflenni.

Ydwyf, eich ufudd was,

W. F. GAPPER,

Medi, 1957.

Swyddog Meddygol y Sir

AELODAU Y PWYLLGOR IECHYD

Cadeirydd : Henadur E. J. Jones (ymddiswyddodd Medi, 1956).
Y Cynghorwr J. Llewelyn Davies.

Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Cyngor Sir.

Henaduriaid :

fred E. Hughes.
omas Jenkins.

R. R. Davies.
R. D. Jones.

Cynghorwyr :

E. Davies.
s. Gwyneth Evans.
P. Lloyd Griffith.
O. Griffith.
Parch. E. Cadvan Jones.
an E. Jones.
Parch. T. Alun Williams.

J. S. Jones.
Y. Parch. Evan Lynch.
J. Llewelyn Owen.
H. O. Powell.
Miss Annie Roberts.
J. Arthur Williams.
Humphrey T. Jones.

Aelodau y Pwyllgor Gofal a Chymorth Cartref

Henaduriaid :

fred E. Hughes.
omas E. Jenkins.

R. R. Davies.
R. D. Jones.
Evan J. Jones (wedi ymddiswyddo).

Cynghorwyr :

on Ll. Davies.
s. Gwyneth Evans.
O. Griffith.
P. Lloyd Griffith.

Evan E. Jones.
Y Parch. E. Cadvan Jones.
J. A. Williams.
Y Parch. T. Alun Williams.

SWYDDOGION IECHYD YR AWDURDOD

Swyddogion Llawn Amser

Swyddog Iechyd y Sir a Phrif Swyddog Iechyd yr Ysgolion :
W. F. Gapper, B.Sc., M.B., CH.B., D.P.H.

*Swyddog Iechyd y Cyngorau Dosbarth a Swyddog Iechyd Cynorthwyo
y Sir :*
Evan W. F. Richards, M.R.C.S., L.R.C.P., D.P.H.

Swyddog Iechyd Cynorthwyo y Sir, a Swyddog Iechyd yr Ysgolion
Watcyn R. Williams, B.Sc., M.B., B.CH., D.T.M. & H., D.P.H.

Swyddog Arolygu Gweinyddesau :
Mrs. Eleanor Owen, S.R.N., S.C.M., Q.S., H.V.

Swyddog Cynorthwyo i Arolygu Gweinyddesau :
Mrs. K. Mills Jones, S.R.N., S.C.M., Q.S., H.V.
(penodwyd Mehefin, 1956).

Deintyddion :
E. Clwydwyn Jones, L.D.S.
W. B. Wolfe, L.D.S. (ymddiswyddodd Awst, 1956).

Cynorthwyo y Deintyddion :
Mrs. M. Davies.
Miss Gwyneth Leeds.

Gweinyddes yr Ysgolion :
Miss Gwen Humphreys, S.R.N.

Ymwelydd Iechyd (Darfodedigaeth) :
Miss Z. M. Evans, S.R.N.

Ymwelwyr Iechyd a Gweinyddesau Dosbarth/Bydwragedd (Cyfunedi

Gweinyddes	G. Baines Davies	Dolgellau.
„	M. E. Davies	Dyffryn Ardudv
„	A. B. Evans,	Bl. Ffestiniog.
„	C. Evans	Dinas Mawddwy
„	A. J. Evans	Celynin.
„	Glenys Evans	Llan Ffestiniog.
„	A. Fielding	Bl. Ffestiniog.
„	Gwen Francis	Llanegryn.
„	Eluned Griffith	Corris.

Gweinyddes	M. P. Griffiths	Harlech.
„	S. C. Griffith	Abermaw.
„	C. A. Jones	Towyn.
	<i>(ymddiswyddodd Mai, 1956.)</i>				
„	Gwen M. Jones	Bala.
„	Kate J. Roberts	Aberdyfi.
	<i>(Ymddiswyddodd Medi, 1956.)</i>				
„	Olwen Gittins	Aberdyfi.
	<i>(Penodwyd Hydref, 1956.)</i>				
„	Megan Jones	Corwen.
„	Margaret R. Davies	Corwen.
	<i>(Penodwyd Mehefin, 1956.)</i>				
„	Irene M. Cox	Penrhyn.
	<i>(Ymddiswyddodd Medi, 1956.)</i>				
„	M. E. Parry	Penrhyn.
	<i>(Penodwyd Medi, 1956.)</i>				
„	E. M. Roberts	Trawsfynydd.
„	F. A. Catherwood	Towyn.

Swyddog Ambiwylans :

Idris Lloyd Williams.

Staff Ysgrifenyddol :

Miss M. J. Jones.

Mrs. E. R. Roberts (penodwyd Ebrill, 1956).

Mrs. H. Pugh (ymddiswyddodd Mawrth, 1956).

Miss Eiranwy E. Roberts.

Miss Eluned Roberts.

Miss Elizabeth W. Jones.

Miss Marion Edwards (ymddiswyddodd Gorffennaf, 1956).

Miss Elwen Evans (penodwyd Awst, 1956).

Miss Dorothy Hughes (ymddiswyddodd Gorffennaf, 1956).

Swyddogion Rhan-amser

Y rhai canlynol oedd swyddogion meddygol Canolfannau Llës Plant :—

Abergynolwyn	Y Meddyg	E. F. W. Richards, <i>Swyddog Iechyd Cynorthwyol.</i>
Aberdyfi	„	T. T. Davies.
Bala	„	M. P. Jones.
Abermaw	„	James May.
Corris	„	H. Francis.
Corwen	„	D. G. Roberts.
Dolgellau	„	N. A. Thomas.
Dyffryn	„	James May.
Bl. Ffestiniog	„	D. Whitaker.
Harlech	„	R. Morris Williams.
Penrhyndeudraeth	„	I. W. Griffith.
Towyn	„	J. H. M. Lloyd.
Trawsfynydd	„	G. Williams.

Arbenigwyr y Llygad :

Edward Lyons, Llanddulas, Nr. Abergele.
T. G. Wynne Parry, Bangor.
G. Laszlo, Bangor.
Mrs. Enid Hughes, Ruthin.
Mrs. Davies Thomas, Aberystwyth.

Arbenigwyr y glust, y trwyn a'r gwddf :

Horace Mather, Lerpwl (ymddiswyddodd Ebrill, 1956).
John Roberts, Bangor (penodwyd Medi, 1956).
R. Barraclough, Wrexham.

Orthopaedig :

Rowland Hughes, F.R.C.S., Ysbyty Orthopaedig Robert Jones a
Agnes Hunt, Gobowen.

Gwasanaeth Iechyd y Meddwl :

J. H. O. Roberts, M.D. (Llundain), D.P.M.
G. Williams, M.D. (Llundain,) D.P.M.
MEDDYLEGWR—W. R. Jones, M.A.
Y Meddyg E. Simmonds.
GWEITHIWR CYMDEITHASOL MEDDYLEG—Miss P. M. Hammon
SWYDDOGION AWDURDODEDIG—J. Idwal Jones.
R. G. Jones.

Colwynyddion a Gwreigofion :

O. Vaughan Jones, M.D., F.R.C.S., F.R.C.O.G.
J. Gardiner Wigley.

Arbenigwr y Plant :

Gwyn R. Griffith, M.D., F.R.C.P., D.P.H., D.C.H.

Arbenigwyr yr Ysgyfaint :

G. O. Thomas, M.D. Glyn Jones, M.D.
E. Clifford Jones, M.B., B.S., M.R.C.S.

Arbenigwr Clefydau Gwenerol :

H. Vernon Williams, M.R.C.S., L.R.C.P.

Cyd-Swyddogion y Cyngor Sir :

Clerc y Cyngor Sir	D. W. Jones Williams.
Dirprwy Glerc y Cyngor Sir	I. Lloyd Jones.
Trysorydd y Sir	A. A. Hemphill.
Pensaer y Sir	N. Ll. Jones.
Archwiliwr Bwyd a Chyfuriau	R. T. Edwards.
Dadansoddwr Cyhoeddus	Harold Lowe, M.Sc., F.R.I.
Swyddog y Plant	Mrs. A. Humphrey Jones.
Swyddog LlêS	T. E. Jones.

DYFYNIADAU O YSTADEGAU BYWYD AC IECHYD

Amcangyfrif y Cofrestrydd Cyffredin o'r boblog-				
eth yng nghanol y flwyddyn	40,580
Cyfrifiad Poblogaeth 1951	41,456

Cyfan Gwryw Benyw

GENEDIGAETHAU BYW-ANEDIG						Graddeg gene-
Cyfreithlon	527	261	268	digaethau yn ôl
Anghyfreithlon	33	17	16	y fil o amcan-
						gyfrif y boblog-
						aeth 13.79
Graddeg Genedigaethau (Cymru a Lloegr)					 15.7

Genedigaethau Marw-anedig.....	13	11	2			Graddeg yn ôl
						y fil o'r cyfan
						o'r genedigaeth-
						au (byw-anedig
						a marw-anedig)
						22.69

Graddeg genedigaethau marw-						
anedig (Cymru a Lloegr).....	23.0
Marwolaethau (pob oed)	560	299	261		Graddeg y mar-
						wolaethau yn ôl
						y fil o amcan-
						gyfrif y boblog-
						aeth 13.79

Graddeg marwolaethau (Cymru a Lloegr)	11.7
enawd 30. Achosion esgorol	1	

Graddeg marwolaethau achosion esgorol	1.75
---------------------------------------	-------	------

Graddeg Marwolaethau Babanod o dan flwydd oed

Cyfanrif marwolaethau plant	10
r holl fabanod yn ôl y fil o enedigaethau byw-anedig					17.86

Babanod cyfreithlon yn ôl y fil o enedigaethau cyfreith-					
lon byw-anedig.....	14.29

Babanod anghyfreithlon yn ôl y fil o enedigaethau anghy-					
freithlon byw-anedig	3.57

Graddeg marwolaethau babanod (Cymru a Lloegr)	23.8
---	-------	------

TABL I.

Yn rhoddi'r boblogaeth yn 1956 (amcangyfrif) a'r boblogaeth fel y cyfrifwyd yn y Cyfrifiad 1951, gwerth trethadwy, cynnyrch treth geiniog yn y Sir, ac yn yr amryw ddosbarthiadau Sirol.

	Poblogaeth (amcan- cyfrif) gan y Cofrest- rydd cyffred- inol 1956	Poblogaeth Cyfrifiad 1951	Gwerth trethadwy ar y 1af Ebrill 1957	Amcangyfrif cynnyrch treth geiniog ar y 1af Ebrill 1957
			£	£
Sir Feirionnydd ..	40,580	41,456	350,576	1,246
Cyfanrif Dosbarth- iadau Dinesig ..	17,100	17,634	175,506	649
Cyfanrif Dosbarth- iadau Gwledig ..	23,480	23,822	175,070	647
Dosbarthiadau Dinesig :				
Bala.. ..	1,570	1,508	16,715	58
Abermaw ..	2,330	2,466	33,887	131
Dolgellau ..	2,490	2,246	26,056	102
Ffestiniog ..	6,540	6,923	53,686	182
Towyn ..	4,170	4,491	45,162	176
Dosbarthiadau Gwledig :				
Deudraeth	6,640	7,131	60,935	214
Dolgellau ..	9,900	9,666	70,267	276
Edeyrnion	4,080	4,195	30,774	109
Penllyn ..	2,860	2,830	13,094	48

TABL II.

Poblogaeth y Sir, cyfranif y Dosbarthiadau Dinesig, a Gwledig a'r gwahanol ddosbarthiadau yn y Sir am y blynyddoedd 1952—1956.

	1952	1953	1954	1955	1956
Sir Feirionnydd ..	41,070	40,850	40,190	40,000	40,580
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig ..	17,480	17,540	17,450	17,340	17,100
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig ..	23,590	23,310	22,740	22,660	23,480
Dosbarthiadau Dinesig :					
Bala ..	1,445	1,449	1,500	1,510	1,570
Abermaw ..	2,353	2,320	2,330	2,330	2,330
Dolgellau ..	2,508	2,519	2,530	2,510	2,490
Ffestiniog ..	6,787	6,691	6,660	6,620	6,540
Towyn ..	4,387	4,561	4,430	4,370	4,170
Dosbarthiadau Gwledig :					
Deudraeth ..	6,858	6,795	6,640	6,640	6,640
Dolgellau ..	9,796	9,596	9,180	9,060	9,900
Edeyrnion ..	4,125	4,121	4,120	4,110	4,080
Penllyn ..	2,811	2,798	2,800	2,850	2,860

TABL III

Yn rhoddi prif achosion marwolaethau gyda'r nifer yn y Sir, yn y Dosbarthiadau Dinesig a Gwledig, a'r nifer yn ôl y cant o'r marwolaethau.

	Nifer y marwolaethau 1956			Marwol- aethau yn y Dosbarth iadau Dinesig.	Marwol- aethau yn y Dosbarth iadau Gwledig	Y nifer yn ôl y cant o gyfanrif marwol aethau yn 1956
	Cyfan	Gwryw	Benyw			
<i>Col 1</i>	2	3	4	5	6	7
Clefydau y galon ..	164	85	79	75	89	29.29
Clefydau eraill cylch- rediad y gwaed ..	33	18	17	17	18	6.25
Canser ..	112	49	63	61	51	20.00
Anafau llestriog y gyfundrefn nerfau	78	38	40	34	44	13.93
Llid yr elwlod ..	12	8	4	3	9	2.14
Darfodedigaeth yr ysgyfaint ..	14	14	—	9	5	2.5
Bronceitus ..	24	16	8	14	10	4.29
Clefyd yr ysgyfaint	9	5	4	5	4	1.61
Anwydwst ..	7	4	3	5	2	1.25

TABL IV

Yn dangos cyfanrif marwolaethau y ddau ryw yn y Sir ac yn y Dosbarthiadau, gyda'r raddeg yn ôl y fil o'r boblogaeth am 1956, a'r naw mlynedd cyn hynny.

	Nifer y marwolaethau 1956			Gradddeg y marwolaethau yn ôl y fil o'r boblogaeth													
	Gwryw		Benyw	Cyfan	Gradddeg y marwolaethau yn ôl y fil o'r boblogaeth 1956												
	2	3	4	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955					
Col. 1				6	7	8	9	10	11	12	13	14					
Cymru a Lloegr	12.0	10.8	11.7	11.6	12.5	11.3	14.05	14.58	14.28					
Sir Feirionnydd	14.81	14.60	14.37	14.90	15.81	13.64	14.70	15.13	14.94					
Cyfanrif Dosb. Dinesig	14.56	14.59	15.81	15.93	16.92	13.90	13.56	14.16	13.77					
Cyfanrif Dosb. Gwledig	15.01	14.61	13.19	14.12	14.98	13.44								
Dosbarthiadau Dinesig :																	
Bala ..	17	7	24	10.74	11.69	14.57	15.10	14.79	16.61	15.18	14.0	19.87					
Abermaw	20	18	38	15.14	11.89	16.63	13.18	14.79	15.72	14.22	17.57	15.45					
Dolgellau	15	15	30	14.54	15.39	11.12	13.31	16.57	11.16	13.10	11.07	14.34					
Ffestiniog	74	50	124	15.01	17.39	18.72	20.22	19.94	15.47	16.59	18.62	15.41					
Towyn..	27	32	59	14.77	11.46	13.39	11.85	14.29	11.17	12.94	11.29	12.59					
Dosbarthiadau Gwledig :																	
Deudraeth	50	57	107	16.70	13.81	14.63	14.92	17.35	17.79	16.78	18.37	16.73					
Dolgellau	45	42	87	14.44	13.49	12.04	14.52	11.71	10.44	11.53	10.47	11.81					
Edeyrnion	30	28	58	15.85	16.51	16.89	16.13	16.26	12.61	14.07	17.96	15.57					
Penllyn	21	12	33	11.67	16.38	8.09	14.21	17.15	12.45	9.65	10.00	10.53					

TABL V, CANSER

Yn rhoddi cyfanrif achosion gwryw a benyw, marwolaethau y rhai a gofrestrwyd o'r achos hwn, yngyda'r raddeg yn ôl y fil o amcangyfrif y boblogaeth yn 1954, ac am y blynyddoedd 1951-1955.

	Col. 1	1956 Nifer y marwolaethau			Gradddeg y marwolaethau yn ôl y fil o'r boblogaeth 1956	Gradddeg y marwolaethau yn ôl y fil o amcangyfrif y boblogaeth yn y blynyddoedd				
		Gwryw	Benyw	Cyfan		1951	1952	1953	1954	1955
		2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sir Feirionnydd	..	49	63	112	2.76	2.67	2.48	2.28	2.61	2.35
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig	..	26	35	61	3.56	2.66	2.63	2.34	2.87	2.42
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig	..	23	28	51	2.17	2.68	2.37	2.23	2.42	2.29
Dosbarthiadau Dinesig :										
Bala	..	4	-	4	2.55	2.69	2.77	2.76	4.67	3.31
Abermaw	..	2	6	8	3.43	1.28	3.40	2.16	2.15	2.58
Dolgellau	..	1	5	6	2.41	4.73	2.39	1.59	2.37	1.59
Ffestiniog	..	15	14	29	4.43	2.77	2.65	2.54	3.15	2.41
Towyn	..	4	10	14	3.35	2.04	2.28	2.41	2.48	2.52
Dosbarthiadau Gwledig :										
Deudraeth	..	9	12	21	3.16	2.44	2.62	2.06	3.16	2.56
Dolgellau	..	7	8	15	1.51	2.38	1.69	1.83	1.91	1.99
Edeyrnion	..	6	7	13	3.18	2.87	2.42	2.67	2.67	2.19
Penllyn	..	1	1	2	.70	4.29	3.91	2.50	1.79	2.81

Rhoddir yn y Tabl canlynol safleoedd y Canser, a'r nifer fu farw (gwryw a benyw) ym mhob Dosbarth yn y Sir yn 1956 :—

		Canser y groth		Canser y stumog		Canser y fron		Canser yr ysgyfaint a'r brefant		Canser o bob man arall		Cyfanrif y ddau ryw
		G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	
Col. 1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sir Feirionnydd	10	10	—	8	12	—	27	37	112
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig	..	—	4	4	7	—	3	6	—	16	21	61
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig	..	—	4	6	3	—	5	6	—	11	16	51
Dosbarthiadau Dinesig :												
Bala	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	4
Abermaw	—	1	—	—	—	2	—	—	2	3	8
Dolgellau	—	1	—	1	—	—	—	—	1	3	6
Ffestiniog	—	2	2	4	—	—	5	—	8	8	29
Towyn	—	—	1	2	—	1	—	—	3	7	14
Dosbarthiadau Gwledig :												
Deudraeth	—	2	2	1	—	3	2	—	5	6	21
Dolgellau	—	1	2	1	—	—	1	—	4	6	15
Edeyrnion	—	1	2	1	—	2	2	—	2	3	13
Penllyn	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2

ARIADAU CYFFREDINOL Y GWASANAETH IECHYD YN Y SIR

Cyfleusterau Fferyllfa

Rhoddwyd gwasanaeth ardderchog gan y Labordy Iechyd Cyhoeddus yn Aberystwyth a Chonwy.

Ambiwlans

Ni phwrcaswyd yr un ambiwlans newydd yn ystod y flwyddyn. Bwriedir pwrcasu ambiwlans newydd gyda pheiriant "diesel" yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Y mae yn rhaid arnaf dynnu eich sylw eto at gyflwr anfoddhaol gorsaf yr ambiwlans yn Nolgellau. Y mae y gyrwyr ambiwlans yn defnyddio ystafell fechan mewn adeilad yn adfeilio yn iard Adran y Prifffyrdd, a chedwir y rhan fwyaf o'r ambiwlans mewn sied fawr yn adfeilio, a'r tô yn gollwng. Yn aml mae rhaid gwneud gwaith atgyweirio allan beth bynnag fo cyflwr y tywydd. Hyd yn hyn cynnydd araf a wnaed i sefydlu canolfan atgyweirio er fod adeilad wedi ei bwrcasu gyda hyn mewn golwg.

Cafodd chwe gyrrwr ambiwlans llawn-amser y Diploma Genedlaethol am yrru yn ddiogel.

Y mae manylion treuliau y gwasanaeth ambiwlans fel rhoddwyd gan Adran y Trysorydd yn ddiddorol. Y draul yn ôl y filltir oedd 12.57 o geiniogau. Costiodd pob achos a gludwyd, ar gyfartaledd, £1 1s. 6d. Cyfartaledd cost pob siwrnai oedd £3 7s. 4d. tra 'roedd cyfartaledd y milltiroedd i bob siwrnai yn 64.24. Cyfartaledd yr oriau y bu ambiwlans allan o'r orsaf ar bob siwrnai oedd tair awr a saith munud a deugain. Cludwyd, ar gyfartaledd, dros 100 achos ar bob siwrnai. Am bob awr y bu ambiwlans allan o'r orsaf costiodd, ar gyfartaledd, dau-swllt-ar-bymtheg a naw ceiniog.

Gwrthodwyd ychydig o geisiadau am ambiwlans ar ôl gwneud ymchwiliadau. Derbynir rhai ceisiadau o hyd pan fo'r achosion yn ffit i deithio gyda chludiad cyhoeddus.

AMBIWLANS

Gwaith a wnaed gan y Gwasanaeth Ambiwlans yn ystod y flwyddyn 1956

Gorsaf	Nifer yr Ambiwlans	Nifer Utile- cons	Gyrrwyr amser llawn	Gyrrwyr rhan amser	Achosion gorwedd	Achosion eistedd	Cyfanrif yr achosion	Siwrneiau	Milltiroedd
Dolgellau ..	2	2	4	—	535	3,006	3,541	1,241	109,630
Blaenau Ffestiniog ..	2	—	2	—	727	3,036	3,863	1,069	51,473
Corwen ..	1	—	—	1	61	644	705	242	15,274
Penrhyndeudraeth ..	1	—	—	1	133	1,138	1,271	331	18,227
Towyn ..	—	1	—	1	110	789	899	430	14,820
Abermaw ..	—	1	—	1	52	439	491	197	13,128
Bala ..	—	1	—	1	50	278	328	148	10,377
Cyfanrif	6	5	6	5	1,668	9,330	11,098	3,658	232,929

CERBYDAU LLŌG

1955		1956	
Siwrneiau	Achosion	Siwrneiau	Achosion
139	242	232	460
		1,618	3,129

Cyfanrif yr achosion, siwrneiau a'r milltiroedd am 1956, gan gerbydau y Cyngor Sir, a cherbydau "achosion eistedd," gyda ffigyrau cymharol am 1955.

				1955	1956
Cyfanrif yr achosion		10,559	11,458
Cyfanrif y siwrneiau		3,742	3,890
Cyfanrif milltiroedd		226,780	236,058
Nifer yr achosion a gludwyd i ysbytai a threfydd pell :—					
Cyrchfan		Nifer yr achosion	Siwrneiau	Milltir-oedd	Gorsaf ambiwlans
Manceinion	..	12 2	5 1	1,112 209	Dolgellau Bl. Ffestiniog.
Lerpwl	123 49 1	56 27 1	10,477 4,768 168	Dolgellau. Bl. Ffestiniog. Penrhyndeudr'th
Llandrindod Wells		15	8	1,454	Dolgellau.
Amwythig	..	10 1	6 1	911 158	Dolgellau Towyn
Llangefni	1	1	158	Dolgellau
Amlwch	1	1	119	Bl. Ffestiniog
Valley	2	2	321	Dolgellau
Stafford	2	1	207	Dolgellau
Llantrisant	..	1	1	296	Dolgellau
Casnewydd	..	2	2	609	Bl. Ffestiniog
Caer	3	2	236	Dolgellau
Caersws	1	1	168	Dolgellau.
Crewe	1	1	185	Bl. Ffestiniog
Pontyclun, Glam		2	2	581	Dolgellau
Penarth	1	1	288	Dolgellau
		230	120	22,425	

Achosion a gludwyd gyda'r tren

Cludwyd triarddeg o achosion gyda'r tren yn ystod y flwydd y 1956 i'r lleoedd canlynol :—

Buxton	1	Lerpwl	2
Caerdydd	1	Leeds	1
Spilsby, Lincs.	1	Manceinion	2
Llundain	4	Wrecsam	1

achosion o Sir Feirionnydd a gludwyd gan Awdurdodau eraill yn ystod y flwyddyn 1956

Awdurdod	Achosion gorwedd	Achosion eistedd	Siwrneiau ambiwlans	Siwrneiau cerbydau 'Achosion eistedd '	Milltiroedd ambiwlans	Milltiroedd cerbydau 'achosion eistedd '
r Gaernarfon ..	2	--	3	—	298	—
r Ddinbych ..	3	3	3	3	205	229
erpwl ..	—	20	—	16	—	2,548
r Drefaldwyn ..	9	22	4	9	143	296
r Surrey ..	—	1	—	1	—	40
	14	46	10	29	646	3,113

Cyfanrif yr achosion a gludwyd gan gerbydau y Cyngor Sir, cerbydau llôg, tren ac Awdurdodau eraill :—

			1955	1956
Achosion	10,637	11,531
Siwrneiau	3,805	3,942
Milltiroedd	233,386	239,817

Clefydau Gwenerol

Cynhelir yr unig glinig yn y Sir ym Mlaenau Ffestiniog gan Ymgynghorwr o Fangor.

AMGYLCHIADAU IECHYDOL Y SIR

Tai

Mae gwahanol awdurdodau yn myned ymlaen gyda chynlluniau tai. Nid yw manylion o dai a orlanwyd, neu dai anghymwys, yn hawdd i'w cael ym mhob dosbarth, ond maent yn bod. Fe ddylai pob awdurdod ystyried y priodoldeb o ddarparu tai un-llawr ar gyfer hen bobl yn eu cynlluniau tai. Mae hyn wedi ei wneud mewn ychydig o ardaloedd.

Cynlluniau Cyflenwad Dŵr a Cheuffosiaeth

Mae cynlluniau cyflenwad dwfr a cheuffosiaeth yn dal “ ar y bwrdd ” mewn rhai ardaloedd. Awgrymwyd yn fy adroddiad y flwyddyn ddiweddaf y dylasid cael manylion o'r cynlluniau y bwriedir eu cario allan, a'r safle gyda golwg ar ddarparu cyflenwad dwfr iawn, a cheuffosiaeth, i'r pentrefi bach a mawr ym mhob dosbarth.

Cafodd y grantiau canlynol eu cymeradwyo gan y Cyngor Sir yn ystod y flwyddyn ariannol 1956/57.

<i>Dosbarth a Chynlluniau</i>	<i>Costau dros dro</i>	<i>Cyfraniad y Cyngor Sir</i>
	£	£ s. d.
CYNGOR GWLEDIG DOLGELLAU : Ceuffosiaeth Brithdir	4,403	1,351 10 0
CYNGOR DINESIG TOWYN : Cyflenwad dwfr Cwrt	4,138	950
CYNGOR GWLEDIG EDEYRNION : Estyniad cynllun cyflenwad dwfr Bryn Saith Marchog a Pandy'r Capel	—	120 yn flynyddol am 30 mlynedd.

GWEINYDDU YN Y CARTREF, BYDWREICA AC YMWELIADAU YNGLYN AG IECHYD

Gweinyddu yn y Cartref

Rhoddir manylion o'r nifer o ymweliadau a wnaed i weinyddu yn y cartref yn Tabl XVIII. 'Roedd cynnydd yn nifer yr achosion, ac yn nifer yr ymweliadau i'w gymharu a'r flwyddyn flaenorol. Gwnaed 43 y cant o'r ymweliadau i weinyddu chwistrelliadau. Danghosodd hyn gynnydd nodedig o 13,746 yn y flwyddyn flaenorol i 16,659 y flwyddyn hon. Bu lleihad yn nifer yr ymweliadau ag achosion llaw-feddygol ac achosion heintus, ar wahan i ddarfodedigaeth, tra 'roedd cynnydd nodedig yn yr ymweliadau ag achosion meddygol ac achosion esgorol.

Bydwreica

'Roedd peth cynnydd o 80 i 92 yn nifer y babanod a anwyd gartref, ac a weinyddwyd arnynt gan y bydwagedd, o'i gymharu ar flwyddyn cynt. Cafodd 181 o fabanod eu geni mewn sefydliadau oddi mewn i'r Sir. Cymerodd y gweddill o'r genedigaethau le oddi allan i'r Sir.

Mae pob bydwraig wedi ei chymhwyso i weinyddu nwy ac awyr, a Pethedine, ac mae yr offer priodol wedi ei bwrcasu i bob bydwraig. Fe ddengys y nifer o 280 o achosion a anfonwyd adref o sefydliadau cyn y pedwerydd-dydd-ar-ddeg, ac a ymwelwyd a hwy gan y bydwagedd cartref, gynnydd o 31.

Ymweliadau Cartref

Dengys Tabl XVII fanylion o'r ymweliadau cartref a wnaed. Galwyd mwy o ymweliadau â phlant dan flwydd oed nag yn y flwyddyn flaenorol.

Mae'r Cyngor yn rhoddi grant i gynorthwyo gweinyddesau i gymeryd y cwrs i gael tystysgrif Ymweliadau Cartref. Mae yn rhaid i bob gweinyddes a benodir o'r newydd i swydd sefydlog yn y Sir gymeryd y cwrs hwn. Mae yn foddhaol canfod mor barod yw y gweinyddesau i dderbyn yr amod hon.

Ym Mehefin dechreuwyd Clinic Cynllunio Teulu gan Bwyllgor wirfoddol yn Ysbyty Dolgellau, ac mae y presenoldeb wedi bod yn foddhaol iawn. Mae ein diolch yn ddyledus i'r gweithwyr gwirfoddol am eu cymorth yn y clinig hwn.

CYMDEITHAS LLES

Y Pwyllgor Lles gyda'r Swyddog Lles sydd yn gyfrifol am y Gwasanaeth Lles, tra mae y Swyddog Plant yn gyfrifol i'r Pwyllgor Plant. Bu cydweithrediad agos cyd rhwng y ddwy Adran hyn a'r Adran Iechyd. Agorwyd yn swyddogol gartref newydd i hen bobl yn y Bala ar 31ain o Orffennaf, fel mae tri sefydliad i'r hen yn awr yn y Sir. Bwriedir sefydlu pedwerydd sefydliad yn Nhowyn. Fe gymeradwywyd estyniad i Gynllun Lles y Sir gan y Gweinidog Iechyd i gynnwys rhai a lesteiriwyd i raddau pell neu am byth.

Bu i'r cynllun "Chiropody" i'r hen rod di gwasanaeth ardderchog trwy Bwyllgor Gwirfoddol Lles yr Hen, o dan Gyngor Gwlad Meirion. Cynhaliwyd clinigau yn y mwyafrif o brif ganolfannau y Sir, ac o fewn pellter rhesymol i'r rhan fwyaf o'r Sir. Bu presenoldeb da yn y clinigau a chynnydd yn y gofyn am wasanaeth y "Chiropodist" mewn rhai ardaloedd. Rhoddwyd cymorth materol gan y Pwyllgor mewn rhai achosion.

'Roedd 104 o ddeillion ar y cofrestr ar ddiwedd y flwyddyn, a mwy na'u hanner dros 65 mlwydd oed. Fe ymwelir â'r holl achosion yn achlysurol gan Athrawes y Deillion, ac fe'i hanogir i ddysgu Braille, etc., neu i gymeryd i fyny ryw fath o waith neu hobi. Mae hi yn gweithio dan gyfarwyddyd y Swyddog Lles, ac mewn cydweithrediad â Chymdeithas y Deillion Gogledd Cymru.

Fe gydweithreda Cymdeithas Caer a Gogledd Cymru gyda'r Adran Lles i arolygu y byddar.

Mae y Pwyllgor Gofal, is-bwyllgor o'r Pwyllgor Iechyd, yn darparu cymorth materol i rai yn dioddef o'r darfodedigaeth a rhai afiechydon eraill. Fe wariwyd yn agos i £3,274 yn ystod y flwyddyn ariannol 1956/57 ar y gwasanaeth hwn.

IMIWNIO RHAG DIPHTHERIA

Gwelir yn Tabl VII nifer y plant yn y Sir sydd wedi cael eu himiwnio yn yr oedran 0-14 mlwydd oed. 'Roed'd rhif y rhai wedi cael eu himiwnio ychydig yn fwy o'i gymharu a'r flwyddyn cynt.

TABL VII

IMUNIO RHAG DIPHTHERIA

Nifer y Plant a imuniwyd hyd at Rhagfyr 31ain, 1956.

		Nifer y Plant a imuniwyd				
		Oed dan 1	1-4	5-9	10-14	Cyfanrif
Sir Feirionnydd		54	1,421	2,484	2,105	6,064
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig	..	28	671	1,044	864	2,607
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig	..	26	750	1,440	1,241	3,457
Dosbarthiadau Dinesig :						
Bala	4	86	138	98	326
Abermaw	7	111	201	128	447
Dolgellau	3	92	149	87	331
Ffestiniog	3	170	325	384	882
Towyn	11	212	231	167	621
Dosbarthiadau Gwledig :						
Deudraeth	11	256	484	445	1,196
Dolgellau	5	290	473	413	1,181
Edeyrnion	1	99	277	224	601
Penllyn	9	105	206	159	479

TABLE VIII. BUCHFRECHU 1956

Enw'r Meddyg	Nifer y buchfrechiadau cyntaf a fu'n llwyddiannus					Nifer yr ail fuchfrechiadau a fu'n llwyddiannus						
	O dan flwydd oed	Blwydd oed	2-4 mlwydd	5-14 mlwydd	15 mlwydd a throsodd	Cyfanrif	O dan flwydd oed	Blwydd oed	2-4 mlwydd	5-14 mlwydd	15 mlwydd a throsodd	Cyfanrif
Meddyg G. K. Davies	3	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
" T. T. Davies	14	5	3	-	-	22	-	-	-	-	3	3
" R. W. Edwards ..	3	-	-	1	-	4	-	-	-	2	3	5
" D. M. Evans	3	1	-	-	-	4	-	-	-	-	1	1
" Iolo W. Griffith	5	-	1	1	1	8	-	-	-	-	-	-
" K. Gammon	3	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1
" H. Francis	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
" M. P. Jones	38	-	2	-	-	40	-	-	-	-	3	3
" Merfyn Jones	28	3	4	5	3	43	-	-	-	2	6	8
" Robert Jones	8	-	1	-	-	9	-	-	-	-	2	2
" J. H. M. Lloyd ..	31	1	-	-	-	32	-	-	-	-	1	1
" James May	9	2	1	-	1	13	-	-	-	-	2	2
" D. Maxwell.....	7	-	-	1	4	12	-	-	-	-	1	1
" E. H. Morris	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
" H. D. Owen	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
" O. M. Prichard	12	-	-	-	4	16	-	-	-	2	3	5
" W. Pritchard	-	-	1	2	1	4	-	-	-	-	-	-
" M. G. Satchwell ..	21	3	-	1	2	27	-	-	-	-	-	-
" N. A. Thomas	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	3	5
" C. C. M. Watson ..	7	-	-	-	1	8	-	-	-	2	1	1
" D. O. Williams	11	2	4	2	-	19	-	-	-	-	1	1
" G. Williams	20	3	3	2	1	29	-	-	-	-	1	1
" R. M. Williams	24	1	2	1	3	31	-	-	-	-	1	1
	259	22	22	16	21	340	-	-	-	9	33	42

BUCHFRECHU—FRECH WEN

Fe ddengys Tabl VIII nifer y rhai a fuchfrechwyd yn erbyn Frech Wen yn ystod y flwyddyn. Dengys ychwanegiad yn y nifer a fuchfrechwyd o'i gymharu a'r flwyddyn cynt. Mae'r rhif a fuchfrechwyd yn dal yn isel gan mai tua hanner y plant a anwyd a fuchfrechwyd. Mae rhieni yn dal i fod yn ddifater yn y mater hwn.

BUCHFRECHU—PARLYS LLYM MABANDOD

Derbyniodd 184 o blant ddau chwistrelliad, a 111 un chwistrelliad erbyn diwedd y flwyddyn. Cyfyngwyd cyflenwad o'r vaccine ond yr oedd ymateb y rhieni i'r cynnig o fuchfrechu yn foddhaol.

GWASANAETH IECHYD Y MEDDWL

Fe gynhelir Clinic Cyfarwyddyd i Blant ddwy waith y mis yn sallt, Blaenau Ffestiniog, gan staff o Ysbyty Gogledd Cymru i anhwylderau y Meddwl a'r Nerfau, dan gyfarwyddyd Dr. Simmons. Mae Gweithiwr Cymdeithasol mewn Seiciatraeth o'r ysbyty yn mweld ac achosion yn eu cartrefi yn achlysurol. Fe wna y Cyngor i'r gyfraniad at gost y gwasanaeth hwn.

Mae dau Swyddog Awdurdodedig, yn byw yn y Bala a Dolgellau, yn gyfrifol am y gwaith cysylltiedig â'r gwasanaeth hwn drwy y'r. Adeg myned i'r wasg mae trydydd Swyddog wedi ei benodi i ddosbarthiadau Deudraeth a Ffestiniog.

Y mae dau wan eu meddwl, dan warchodaeth, yn byw ar ymhermydd.

“EPILEPTICS” A “SPASTICS”

Ceir manylion am “Spastics” ac “Epileptics,” rhan amlaf, o'r Wasanaeth Iechyd yr Ysgolion. Fel rheol anfonir yr achosion i'r glynig Arbenigwr y Plant, a derbynnir adroddiad ar bob achos. meddygon teulu fydd yn cario allan y driniaeth.

'Roedd un plentyn “epileptic” yn y Cartref i “Epileptics” yn Maghull, ac un plentyn “spastic” mewn ysgol arbennig yn nyl Abertawe.

Rhoddir gwybodaeth am rai mewn oed yn dioddef oddiwrth y'r o'r achosion hyn i'r Swyddog Lles.

TABL IX

MANYLION AM RAI DIFFYGIOL EU MEDDWL YN Y SIR

	<i>O dan 16 mlwydd oed</i>		<i>16 mlwydd a throsodd</i>	
	<i>G.</i>	<i>B.</i>	<i>G.</i>	<i>B.</i>
1. Manylion o'r achosion y caed gwybod am danynt yn ystod 1956 :—				
(a) Achosion a gafwyd yn ddiffygiol ac mewn angen ymdrin â hwy— Nifer y cymerwyd camau ar adroddiad gan :—				
(1) Yr Awdurdod Addysg Lleol ar blant—				
(i) Tra yn yr ysgol neu tra yn rhwymedig i fyned i ysgol	—	—	—	—
(ii) Ar ôl gadael ysgol arbenig	—	—	—	—
(iii) Ar ôl gadael ysgol gyffredin	—	—	—	—
(2) Yr Heddlu neu y Llys ..	—	—	1	—
(3) O leoedd eraill	—	1	—	—
<i>CYFANRIF 1(a)</i>	—	1	1	—
(b) Achosion a hysbyswyd, ond na ystyrid fel rhai diffygiol ac angen ymdrin â hwy ar unrhyw sail ..	—	—	—	—
(c) Achosion a hysbyswyd ond na ystyried fel rhai diffygiol ac felly a eithriwyd o (a) neu (b) ..	—	—	—	—
(d) Achosion a hysbyswyd lle roedd camau a gymerwyd yn anghyflawn, ac felly a adawyd allan o (a) neu (b)	—	—	—	—
<i>CYFANRIF 1(a)–(d) ..</i>	—	1	1	—
2. Dosbarthiad o'r achosion a hysbyswyd yn ystod 1956 :—				
(a) O'r achosion a gafwyd ac angen ymdrin â hwy (h.y., yn 1(a) nifer:				
(i) A roddwyd dan arolygiaeth yn ôl y Ddeddf	—	—	—	—
(ii) A roddwyd dan warchodaeth	—	—	—	—
(iii) Cymerwyd i "leoedd diogel"	—	—	—	—
(iv) Cymerwyd i ysbytai ..	—	1	1	—
<i>CYFANRIF 2(a) ..</i>	—	1	1	—

	<i>O dan 16 mlwydd oed</i>		<i>16 mlwydd a throsodd</i>	
	<i>G.</i>	<i>B.</i>	<i>G.</i>	<i>B.</i>
3. Cyfanrif yr achosion ar lyfrau'r Cyngor ar 31.12.56 :				
(a) Dan arolygiaeth yn ôl y Ddeddf..	1	1	—	1
(b) Dan warchodaeth	—	—	2	—
(c) Mewn " lleoedd diogel "	—	—	2	3
(d) Mewn ysbytai	3	5	15	13
<i>CYFANRIF (a) i (d) ..</i>	4	6	19	17
(e) Dan warchodaeth wirfoddol ..	3	2	13	22
<i>CYFANRIF (a) i (e) ..</i>	7	8	32	39
4. Rhaniad y rhai diffygiol mewn cym- deithas ar 31.12.56 :				
(a) Achosion mewn angen gofal mewn ysbytai ac am hynny a hysbyswyd i'r awdurdod ysbytai : ..				
(1) Mewn gwir angen gofal mewn ysbyty :				
(i) Achosion " gwely bach " a chadair	—	—	—	—
(ii) Achosion cerdded o radd isel	—	—	1	1
(iii) Achosion o radd ganolig ..	—	—	—	—
(iv) Achosion o radd uchel ..	—	—	—	—
<i>Cyfanrif achosion mewn gwir angen</i>	—	—	1	1
(b) O'r achosion yn gynwysedig yn 3(a)–(c) a ystyriwyd yn gymwys i				
(i) Ganolfan Gwaith	1	1	6	14
(ii) Ganolfan diwydiannol ..	—	—	—	—
(iii) Hyfforddiant cartref ..	—	—	5	—
<i>CYFANRIF</i>	1	1	11	14

Y DEILLION

Nifer y deillion ar y gofrestr ar y 31ain Rhagfyr, 1956.....104

Oedran	1-10	10-21	21-40	40-50	50-65	65-80	80-90	90-100
Achosion	1	—	7	14	28	35	18	1

Canlyniad olrhain achosion rhai a gofrestrwyd yn ddall neu yn rhannol ddall :—

	<i>Achos yr analluogrwydd</i>			
	<i>Pilen</i>	<i>"Glacoma"</i>	<i>"Retrolental Fibroplasia"</i>	<i>Eraill</i>
1. Nifer yr achosion a gofrestrwyd yn ystod y flwyddyn i'r rhai y cymeradwywyd yn paragraff 7(c) o ffurflen B.D.8 :—				
(a) Dim triniaeth ..	1	1	—	5
(b) Triniaeth feddygol, llawfeddygol, neu optegol	6	1	—	1
2. Nifer yr achosion yn (1) (b) uchod o'u holrain a gafwyd wedi cael triniaeth	5	1	—	1

Gwrthododd un achos driniaeth.

LLID Y LLYGAID AR OL GENEDIGAETH

Ni chafwyd yr un achos yn ystod y flwyddyn.

TRINIAETH DANNEDD

Nifer y plant o dan oed ysgol a dderbyniodd driniaeth gan y Deintydd yng nghlinigau yr ysgolion :—

Nifer y plant a archwiliwyd	231
Nifer y plant mewn angen triniaeth	124
Nifer y plant a dderbyniodd driniaeth	78

Cafodd un fam ddannedd gosod yn rhad. Mae yn well gan famau fyned at eu deintydd eu hunain i gael y driniaeth angenrheidiol a'i gael heb lawer o aros.

CLINIGAU CYN-GENI AC WEDI-GENI

Cynhaliwyd clinigau cyn-geni ac wedi-geni gan Arbenigwyr o dan drefniant gyda Bwrdd Rhanbarthol yr Ysbytai :—

Blaenau Ffestiniog	Y Dydd Llun cyntaf a'r trydydd ym mhob mis.
Dolgellau	Yr ail a'r pedwerydd Dydd Llun ym mhob mis.
Towyn	Y Dydd Mercher olaf ym mhob mis.
Bala	Yr ail Ddydd Mercher ym mhob mis.

Yr oedd y presenoldeb yn y clinigau cyn-geni fel a ganlyn :—

	<i>Mamolaeth</i>			<i>Colwynol</i>		
	<i>Newydd</i>	<i>Hen</i>	<i>Wedi-geni</i>	<i>Newydd</i>	<i>Hen</i>	<i>Cyfanrif</i>
Bl. Ffestiniog	160	487	32	50	68	797
Dolgellau ..	143	328	13	102	143	729
Bala	20	—	—	5	0	25
Cyfanrif ..	323	815	45	157	211	1551

Nid oedd ffigurau ar gael am glinig Towyn.

TABL X

Nifer y bydwagedd yn dilyn eu galwedigaeth yng nghylch yr Awdurdod Arolygu Lleol.

	Cartref	Mewn Sefydliadau	Cyfan
(a) Bydwagedd yn cael eu cyflogi gan yr Awdurdod	19	—	19
(b) Bydwagedd yn cael eu cyflogi gan Gymdeithasau Gwirfoddol :—			
(i) Dan drefniant gyda'r Awdurdod Iechyd Lleol mewn canlyniad i Ran 23 o'r Ddeddf Iechyd Genedlaethol, 1946 ..	—	—	—
(ii) Fel arall (yn cynnwys sefydliadau heb eu trosglwyddo i'r Gweinidog o dan Ddeddf Iechyd Genedlaethol).. ..	—	3	3
(c) Bydwagedd yn cael eu cyflogi gan Bwyllgorau Rheoli Ysbytai neu Fwrdd Llywodraethwyr o dan y Ddeddf Iechyd Genedlaethol :—			
(i) Dan drefniant gyda'r Awdurdodau Iechyd Lleol mewn canlyniad i Ran 23 o'r Ddeddf Iechyd Genedlaethol ..	—	—	—
(ii) Fel arall	—	6	6
(d) Bydwagedd mewn gwasanaeth preifat (yn cynnwys Bydwagedd yn cael eu cyflogi mewn Mamaethdai)	2	—	2
Cyfanrif	21	9	30

ACHOSION YN Y CARTREF

	ACHOSION YN Y CARTREF				Cyfanrif	Achosion mewn Sefyd- liadau
	Meddyg heb ei sicrhau		Meddyg wedi ei sicrhau			
	Meddyg yn bresennol adeg geni y plentyn	Meddyg ddim yn bresennol adeg geni y plentyn	Meddyg yn bresennol adeg geni y plentyn (naill ai y meddyg a sicrhawyd neu un arall)	Meddyg ddim yn bresennol adeg geni y plentyn		
(a) Bydwagedd yn cael eu cyflogi gan yr Awdurdod	2	44	20	26	92	—
(b) Bydwagedd yn cael eu cyflogi gan gymdeithasau Gwirfoddol :— (i) Dan drefniant gyda'r Awdurdod Iechyd Lleol mewn canlyniad i Adran 23 o'r Ddeddf Iechyd Genedlaethol 1946.. (ii) Fel arall (yn cynwys sefydliadau heb eu trosglwyddo i'r Gweinidog o dan Ddeddf Iechyd Genedlaethol, 1946)	—	—	—	—	—	—
(c) Bydwagedd yn cael eu cyflogi gan Bwyllgorau Rheoli Ysbytai neu Fwrdd Llywodraethwyr o dan Ddeddf Iechyd Genedlaethol, 1946	—	—	—	—	—	72
(d) Bydwagedd mewn gwasanaeth preifat (yn cynnwys bydwagedd yn cael eu cyflogi mewn Mamaethdai)	—	—	—	—	—	109
Cyfanrif	2	44	20	26	92	181

Nifer yr achosion a anwyd mewn sefydliadau ac y gweinyddwyd arnynt gan fydwagedd yn y cartref ar ôl iddynt gael eu hanfon adref cyn y pedwerydd-dydd ar-ddeg 280

DARPARIAETHAU MAMOLAETH

Fe roddir darpariaethau mamolaeth i bob mam y genir ei phlentyn gartref. Rhoddir y darpariaethau trwy y fydwraig leol. Rhanwyd 95 o ddarpariaethau yn ystod y flwyddyn.

GWASANAETH CYMORTH CARTREF

Nifer y Cynorthwyyr Cartref cyflogedig ar y 31ain Rhagfyr, 1956 :—

Llawr amser 0

Rhan amser 46

Cyflogwyd 87 o Gynorthwyyr Cartref yn ystod y flwyddyn.

Nifer yr achosion lle y rhoddwyd cymorth cartref yn ystod y flwyddyn :—

(a)	Achosion mamwys (yn cynwys mamau'n disgwyl)	8
(b)	Achosion Darfodedigaeth	4
(c)	Achosion rhai yn wael ers amser, yn cynwys rhai hen a methedig	58
(d)	Achosion eraill	40

Fel yn y gorffennol, gan y rhai yn wael ers amser, yr hen a'r methedig y bu y galw mwyaf am wasanaeth Cymorth Cartref. Ni chodir tâl am y gwasanaeth ar rai yn derbyn Cymorth Cenedlaethol. Fe gyfrana eraill yn ôl graddfa incwm a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir.

OFFER NWY AC AWYR

Nifer y bydwagedd yn ymarfer yn y cylch wedi eu cymhwyso i weinyddu nwy ac awyr 19

Nifer yr achosion y gweinyddwyd iddynt nwy ac awyr gan fydwragedd yn y gwasanaeth yn ystod y flwyddyn, 1956 :—

(a)	Pryd nad oedd meddyg yn bresennol adeg genedigaeth y plentyn	47
(b)	Pryd yr oedd meddyg yn bresennol adeg genedigaeth y plentyn	12

CANOLFANNAU LLES I BLANT

'Roedd cynnydd yn nifer y plant oedd o dan flwydd oed ar eu presenoldeb cyntaf yn y clinigau. Yng Nghlinig Isallt, Blaenau Ffestiniog, 'roedd hyn fwyaf amlwg. Cadwodd Clinig Towyn fynny eu presenoldeb uchel. Y meddygon teulu sydd yn gweithredu fel Swyddogion Meddygol yn y gwahanol glinigau ar wahan i Abergynolwyn, lle y mae y Swyddog Iechyd Cynorthwyol yn gweithredu.

A chymeryd i ystyriaeth y pellder mae yn rhaid i rai o'r mamau deithio i'r clinigau gyda babanod ieuanc, mae y presenoldeb yn foddhaol iawn, ond mae lleihad nodedig yn nifer y rhai sydd yn myned i'r clinigau ar ôl eu penblwydd yn ddwy flwydd oed.

BWYDYDD LLES

Rhenir Llaeth Sych Cenedlaethol, Oleu Iau y Penfras, Tabledi A a D, a sudd orenau i blant dan bump oed mewn saith prif ganolfan, a chwech-ar-ugain o is-ganolfannau yn y Sir gan weithwyr gwirfoddol yn bennaf. Archebir yr holl fwydydd gan yr Adran Iechyd, a'r Adran hefyd sydd yn gyfrifol am anfon y cyfrif i'r Bwrdd Iechyd.

Yn ystod y flwyddyn rhanwyd fel y canlyn :—

Llaeth sych cenedlaethol	20,353 o dyniau
Olew Iau y Penfras	3,715 o boteli
Sudd orenau	18,264 o boteli

Rhenir rhai bwydydd plant eraill yn y Canolfannau Lles i Blant.

TABLE XII. CANOLFANNAU LLES I BLANT

Clinig	Nifer y cyfarfodydd	Nifer y plant a fynychodd ganolfan yn ystod y flwyddyn o dan flwydd oed	Nifer y plant a fu yn bresennol yn ystod y flwyddyn ac a anwyd yn :				Cyfanrif y plant a fu yn bresennol yn ystod y flwyddyn	Presenoldeb yn ystod y flwyddyn a wnaed gan blant oedd ar y presenoldeb cyntaf :				Cyfanrif y presenoldeb yn ystod y flwyddyn
			Nifer y plant a fu yn bresennol yn ystod y flwyddyn ac a anwyd yn :					Presenoldeb yn ystod y flwyddyn a wnaed gan blant oedd ar y presenoldeb cyntaf :				
			1956	1955	1951-54			o dan 1 oed	1 ac o dan 2	2 flwydd ac o dan 5		
Aberdyfi	11	23	14	17	19	50	101	64	134	299		
Abergynolwyn	12	2	2	8	9	19	47	44	74	165		
Bala	26	52	47	28	12	87	380	30	5	415		
Abermaw	26	33	30	27	51	108	289	120	185	594		
Corris	12	12	10	14	20	44	73	35	52	160		
Corwen	12	13	9	9	8	26	63	22	23	108		
Dolgellau	19	37	29	15	41	85	217	69	119	405		
Dyffryn	12	13	9	11	20	40	73	38	88	199		
Ffestiniog	23	104	84	41	9	134	491	32	6	529		
Harlech	11	20	11	21	13	45	95	65	42	202		
Penrhyn	25	25	19	12	24	55	283	105	223	611		
Towyn	25	57	35	53	66	154	328	189	228	745		
Trawsfynydd	12	21	14	18	25	57	110	86	95	291		
Cyfanrif	226	412	313	274	317	904	2550	899	1274	4723		

TABLE XIII. GENEDIGAETHAU

	Cyfanrif genedigaeth- au gofrestrwyd	Cyfanrif hysbyswyd o fewn y Sir	Genedigaethau yn y Cartref				Genedig- aethau Mewn Sef- ydliadau yn y Sir	
			Meddyg heb ei sicrhau		Meddyg wedi ei sicrhau			
			Meddyg yn bresennol adeg geni y plentyn	Meddyg ddim yn bresennol adeg geni y plentyn	Meddyg yn bresennol adeg geni a plentyn	Meddyg ddim yn bresennol adeg geni y plentyn		Cyfanrif
Sir Feirionnydd ..	560	274	2	44	20	26	92	182
Cyfanrif Dosb. Dinesig ..	271	224	1	28	7	4	40	182
Cyfanrif Dosb. Gwledig ..	289	50	1	16	13	22	52	-
Dosbarthiadau Dinesig :								
Bala ..	30	7	-	5	1	1	7	-
Abermaw ..	42	54	-	-	1	-	1	53
Dolgellau ..	37	73	-	-	-	1	1	72
Ffestiniog ..	109	24	1	17	3	1	22	-
Towyn.. ..	53	66	-	6	2	1	9	57
Dosbarthiadau Gwledig :								
Deudraeth ..	93	24	1	9	10	4	24	-
Dolgellau ..	93	5	-	2	1	4	7	-
Edeyrnion ..	46	14	-	3	2	9	14	-
Penllyn ..	57	7	-	2	-	5	7	-

TABL XIV

Yn rhoddi graddeg genedigaethau yn ôl y fil o'r boblogaeth am y cyfnod o ddeng mlynedd 1947-1956 yng Nghymru a Lloegr, y Sir, a'r Dosbarthiadau

		Col. 1										1947		1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
												2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Cymru a Lloegr		20.5	17.9	16.7	15.8	15.5	15.3	15.3	15.3	15.2	15.0	13.79	
Sir Feirionnydd		17.63	17.41	16.66	13.20	13.82	13.00	13.00	14.81	12.76	13.20	13.79	
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig		16.65	15.80	15.29	11.69	14.66	13.50	13.50	16.53	13.58	13.55	15.84	
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig		18.38	18.69	17.77	14.33	13.19	12.63	12.63	13.51	12.13	12.93	12.30	
Dosbarthiadau Dinesig :																						
Bala	20.04	16.51	17.22	12.48	14.79	13.84	13.84	26.22	18.00	15.23	19.11	
Abermaw	14.28	18.86	11.22	15.73	18.60	14.87	14.87	15.09	9.87	15.02	18.03	
Dolgellau	17.53	17.36	13.11	8.51	12.22	11.56	11.56	19.06	14.62	14.34	14.86	
Ffestiniog	17.21	14.49	16.78	11.31	14.55	11.79	11.79	13.60	12.76	11.03	16.67	
Towyn	15.06	15.06	15.74	11.85	14.06	16.41	16.41	17.10	14.67	15.56	12.79	
Dosbarthiadau Gwledig :																						
Deudraeth	18.53	18.51	19.16	14.58	14.48	12.10	12.10	13.68	13.7	14.46	14.01	
Dolgellau	18.09	16.61	14.81	13.89	10.51	9.38	9.38	12.39	9.8	10.38	9.39	
Edeyrnion	21.79	19.18	21.24	17.09	17.22	18.91	18.91	14.07	16.02	16.06	11.27	
Penllyn	15.55	24.00	17.94	12.08	13.58	15.30	15.30	16.08	10.10	12.98	19.93	

TABL XV

Yn dangos nifer y genedigaethau a graddeg y genedigaethau yn y Sir, ac yn y dosbarthiadau, ynghyda nifer y genedigaethau anghyfreithlon, a'r nifer yn ôl y cant o gyfanrif y genedigaethau am y flwyddyn, 1956.

	Nifer y genedigaethau 1956			Graddeg y genedig- aethau yn ôl y fil o amcangyf- rif y bob- logaeth	Genedigaethau anghyfreithlon	
	Gwryw	Benyw	Cyfanrif		Nifer	Yn ôl y cant o gyfanrif y gened- igaethau
Col. 1	2	3	4	5	6	7
ir Feirionnydd ..	278	282	560	13.79	33	5.89
gyfanrif Dosb. Dinesig	134	137	271	15.84	17	6.27
gyfanrif Dosb. Gwledig	144	145	289	12.30	16	5.54
dosbarthiadau Dinesig						
Bala ..	12	18	30	19.11	2	6.66
Abermaw ..	20	22	42	18.03	5	11.90
Dolgellau ..	20	17	37	14.86	1	2.71
Ffestiniog ..	53	56	109	16.67	8	7.34
Towyn ..	29	24	53	12.79	1	1.89
dosbarthiadau Gwledig						
Deudraeth ..	50	43	93	14.01	7	7.53
Dolgellau ..	45	48	93	9.39	1	1.08
Edeyrnion ..	21	25	46	11.27	7	1.52
Penllyn ..	28	29	57	19.93	1	1.73

TABL XVI

Yn rhoddi nifer y genedigaethau marw-anedig a gofrestrwyd ac a hysbyswyd gyda rhai graddegau " Genedigaethau marw-anedig," 1956

	Col. 1	Nifer y genedig- aethau marw-anedig yng nghyfrifon y cofrestrydd cyffredinol	Nifer yr achosion marw-anedig a hysbyswyd yn y Sir gan				Nifer yr achosion gweinyddwyd arnynt gan Feddyg a Bydwraig drwyddedig	Graddeg marw-anedig	
			Meddyg	Bydwraig Drwyddedig y wladwr- iaeth	Cofrestrydd Genedig- aethau	Yn ôl y fl o'r boblog- aeth		Yn ôl y gyfanrif y genedigaeth au byw- anedig a marw-anedig	
		2	3	4	5	6	7	8	
Sir Feirionnydd	..	13	-	1	-	-	0.32	22.69	
Cyfanrif Dosb. Dinesig	..	4	-	-	-	-	0.24	14.55	
Cyfanrif Dosb. Gwledig	..	9	-	1	-	-	0.38	31.24	
Dosbarthiadau Dinesig :									
Bala	1	-	-	-	-	0.64	32.26	
Abermaw	2	-	-	-	-	0.86	45.45	
Dolgellau	-	-	-	-	-	-	-	
Ffestiniog	1	-	-	-	-	0.16	9.09	
Towyn	-	-	-	-	-	-	-	
Dosbarthiadau Gwledig :									
Deudraeth	2	-	1	-	-	0.30	21.05	
Dolgellau	3	-	-	-	-	0.31	31.25	
Edeyrnion	3	-	-	-	-	0.75	59.18	
Penllyn	1	-	-	-	-	0.35	17.24	

TABL XVII

YMWELIADAU GAN YMWELWYR IECHYD

Yn dangos nifer yr ymweliadau gan Ymwelwyr Iechyd rhan-amser.

Dosbarthiadau	Ymweliadau â phlant 0-1 mlwydd oed		Ymweliad- au â phlant 1-5 mlwydd oed	Cyfanrif ymweliad- au iechyd â phlant 0-5 mlwydd oed
	Ymweliad cyntaf	Cyfanrif yr ymwel- iadau		
Aberdyfi	17	167	127	294
Bala.. ..	78	384	511	895
Abermaw	33	257	315	572
Bl. Ffestiniog	97	544	569	1113
Corris	15	87	136	223
Corwen	38	285	348	633
Dinas Mawddwy	6	59	75	134
Dolgellau	68	428	812	1240
Dyffryn	18	134	149	283
Fairbourne	10	53	128	181
Ffestiniog	19	206	301	507
Harlech	20	151	276	427
Llanegryn	9	169	138	307
Penrhyndeudraeth	29	190	219	409
Towyn	33	215	252	457
Trawsfynydd	24	293	347	640
Cyfanrif ..	514	3622	4703	8325

TABL XVIII. GWEINYDDU YN Y CARTREF

	Achosion meddygol	Achosion llaw-feddygol	Achosion heintus	Dartodedigaeth	Achosion Marnol cymhleth	Achosion eraill	Cyfanrit	Cleifion yn gynwysedig yn 2-7 oed yn 65 neu drosodd ar yr ymweliad cyntaf yn ystod y flwyddyn	Plant yn gynwysedig yn 2-7 oed dan 5 oed ar yr ymweliad cyntaf yn ystod y flwyddyn	Cleifion yn gynwysedig yn 2-7 a gafodd fwy na 24 ymweliadau yn ystod y flwyddyn
Col. 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Nifer yr achosion y gweinyddwyd arnynt gan weinyddesau yn ystod y flwyddyn	1815	479	2	28	18	172	2514	881	140	320
Nifer yr ymweliadau a wnaed gan weinyddesau yn ystod y flwyddyn	31182	5494	8	921	258	676	38539	17656	693	17832

O'r cyfanrif ymweliadau talwyd 16,659 o ymweliadau chwistrellu.

TABL XIX

MARWOLAETHAU BABANOD

		Nifer marwolaethau babanod yn y gwahanol gyfnodau oedran											
		O dan wythnos oed	1-2 wythnos	2-3 wythnos	3-4 wythnos	Cyfanrif o dan 4 wythnos (mis)	4 wythnos a than 3 mis	3 mis a than 6 mis	6 mis a than 9 mis	9 mis a than 12 mis	Cyfanrif 2-12 mis	Cyfanrif o dan 12 mis	Gradddeg marwolaethau babanod yn ôl y fil o'r genedigaeithau byw-anedig
Col. 1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sir Feirionnydd	8	-	-	-	8	-	1	-	-	2	10	17.86
Cyfanrif Dosb. Dinesig	5	-	-	-	5	-	-	1	-	1	6	22.14
Cyfanrif Dosb. Gwledig	3	-	-	-	3	-	1	-	-	1	4	13.84
Dosbarthiadau Dinesig :													
Bala	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	33.33
Abermaw	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	23.80
Dolgellau	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	27.03
Ffestiniog	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	18.35
Towyn	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	18.87
Dosbarthiadau Gwledig :													
Deudraeth	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	2	21.51
Dolgellau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Edeyrnion	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	43.48
Penllyn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

TABL XX

Yn dangos achosion marwolaeth a nifer y babanod a fu farw o dan flwydd oed yn y gwahanol Ddosbarthiadau Sirol ac yn y Sir

	CYLCHOEDD DINESIG						CYLCHOEDD GWLEDIG					Cyfanrif y Sir
	Bala	Abermaw	Dolgellau	Ffestiniog	Towyn	Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig	Dendraeth	Dolgellau	Edeyrnion	Penllyn	Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig	
Col. 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Bronceitus ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Llid yr ysgyfaint ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Llid yr ystumog ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Canffuriad genedigol ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Cynamseriad ..	—	—	1	1	—	2	—	—	2	—	2	4
6. Clefydau eraill wedi eu diffinio a rhai o ddiffiniad aneglur ..	1	1	—	1	1	4	2	—	—	—	2	6

TABL XXI

Yn rhoddi achosion marwolaeth babanod o dan flwydd oed, a'u hoed ar farwolaeth, 1956.

	Nifer marwolaethau babanod yn y gwahanol gyfnodau oedran											
	O dan wythnos oed	1-2 wythnos	2-3 wythnos	3-4 wythnos	Cyfanrif o dan 4 wythnos (mis)	4 wythnos ac o dan 3 mis	3 mis ac o dan 6 mis	6 mis ac o dan 9 mis	9 mis ac o dan 12 mis	Cyfanrif 2-12 mis	Cyfanrif o dan 12 mis	
Col. 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. Bronceitus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Llid yr ysgyfaint	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Llid yr ystumog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Camffurfiad genedigol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Cynamseriad	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4	
6. Clefydau eraill wedi eu deffinio a rhai o ddeffiniad aneglur	4	-	-	-	4	-	1	1	-	2	6	

TABL XXII

Gwelir yn y Tabl canlynol y nifer o achosion Clefydau Heintus a hysbyswyd o bob Dosbarth Sirol.

	Clefyd Coch			Diphtheria			Du-bas			Frech-Goch			Twymyn esgor	Clefyd ysgyfaint llym	Tân eiddew
	Nifer y marwolaethau			Nifer y marwolaethau			Nifer y marwolaethau			Nifer y marwolaethau					
	Nifer yr achosion	Amllder yn ôl y fili o'r boblogaeth	Nifer y marwolaethau	Nifer yr achosion	Amllder yn ôl y fili o'r boblogaeth	Nifer y marwolaethau	Nifer yr achosion	Amllder yn ôl y fili o'r boblogaeth	Nifer y marwolaethau	Nifer yr achosion	Amllder yn ôl y fili o'r boblogaeth	Nifer y marwolaethau			
Col. 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sir Feirionnydd	9	0.22	-	-	-	-	20	0.49	-	181	4.44	-	-	6	-
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig	6	0.31	-	-	-	-	1	0.06	-	133	7.78	-	-	1	-
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig	3	0.13	-	-	-	-	19	0.81	-	48	2.04	-	-	5	-
Dosbarthiadau Dinesig :															
Bala ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.64	-	-	-	-
Abermaw ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1.29	-	-	-	-
Dolgellau ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.40	-	-	-	-
Ffestiniog ..	-	-	-	-	-	-	1	0.15	-	35	5.35	-	-	1	1
Towyn ..	6	1.44	-	-	-	-	-	-	-	93	22.30	-	-	-	-
Dosbarthiadau Gwledig :															
Deudraeth ..	1	0.15	-	-	-	-	16	2.41	-	30	4.52	-	-	5	-
Dolgellau ..	-	-	-	-	-	-	2	0.21	-	7	7.08	-	-	-	-
Edeyrnion ..	1	0.25	-	-	-	-	-	-	-	7	1.78	-	-	-	-
	1	0.35	-	-	-	-	1	0.32	-	4	1.38	-	-	-	-

DARFODIGAETH

'Roedd nifer yr achosion o ddarfodedigaeth yr ysgyfaint ar y cofrestr yn parhau yr un fath ar flwyddyn flaenorol, ond yr oedd llai o achosion o ffurfiau eraill o ddarfodigaeth.

'Roedd graddfa darfodedigaeth yr ysgyfaint yn is na'r flwyddyn cynt, y marwolaethau saith yn llai. Bu un farwolaeth o ffurf arall o ddarfodedigaeth. Allan o'r cyfan o'r achosion ar y cotrestr yn y Sir, sef 407 o achosion yr ysgyfaint a ffurfiau eraill, 'roedd 127, neu graddfa o 31.24 y cant, yn Ddosbarth Dinesig Ffestiniog a 20.89 yn Ddosbarth Gwledig Deudraeth.

Dengys y Tabl canlynol y nifer o achosion ar y rhestr ym mhob dosbarth ar ddiwedd y flwyddyn :—

	<i>Darfodedigaeth yr ysgyfaint</i>		<i>Ffurfiau eraill</i>	
	<i>Gwryw</i>	<i>Benyw</i>	<i>Gwryw</i>	<i>Benyw</i>
Dosbarthiadau Dinesig :				
Bala	7	2	1	1
Abermaw	3	6	2	4
Dolgellau	12	12	2	3
Ffestiniog	71	42	5	9
Towyn	11	11	1	9
Dosbarthiadau Gwledig :				
Deudraeth	41	40	2	2
Dolgellau	28	24	5	8
Edeyrnion	17	13	0	1
Penllyn	8	2	1	1
Cyfanrif	198	152	19	38

BUCHFRECHU B.C.G.

Profwyd 79 o blant gan y Swyddog Iechyd Cynorthwyol. Cafwyd 15 yn gadarnhaol, ac anfonwyd hwy at Arbenigwr y Frest. Ni chafwyd fod yr un o honynt yn dioddef oddiwrth yr afiechyd. Buchfrechwyd 59, ac or 54 a ail-brofwyd cafwyd 50 yn gadarnhaol, a pedwar yn nacaol.

Profwyd 46 o rai mewn cyffyrddiad a'r afiechyd gan Arbenigwyr y Frest. Buchfrechwyd 31 allan o'r 36 a gafwyd yn nacaol. Roedd rhai o honynt yn blant ysgol.

TABL XXIII

Yn dangos nifer marwolaethau oddiwrth y Darfodedigaeth yn y gwahanol ddosbarthiadau yn y Sir, gyda graddeg Darfodedigaeth yr ysgyfaint, a graddeg cyfanrif y marwolaethau oddiwrth bob ffurf o ddarfodedigaeth, yn ôl y fil o'r boblogaeth.

	Marwolaethau oddiwrth y Darfodedigaeth 1956		Graddeg marwolaethau yn ôl y fil o'r boblogaeth	
	Darfodedigaeth yr ysgyfaint	Ffurfiâu eraill o'r darfodedigaeth	Graddeg darfodedigaeth yr ysgyfaint	Graddeg cyfanrif marwolaethau darfodedigaeth
Col. 1	2	3	4	5
Sir Feirionnydd	13	1	0.34	0.34
Cyfanrif Dosb. Dinesig ..	9	—	0.52	0.52
Cyfanrif Dosb. Gwledig ..	4	1	0.21	0.21
Dosbarthiadau Dinesig :				
Bala	—	—	—	—
Abermaw	—	—	—	—
Dolgellau	2	—	0.08	0.08
Ffestiniog	7	—	0.10	0.10
Towyn	—	—	—	—
Dosbarthiadau Gwledig :				
Deudraeth	4	—	0.06	0.06
Dolgellau	—	1	—	0.10
Edeyrnion	—	—	—	—
Penllyn	—	—	—	—

TABL XXIV

Yn dangos graddeg cyfanrif marwolaethau o'r darfodedigaeth am y cyfnod o ddeng mlynedd 1947-56

		Graddeg cyfanrif marwolaethau o'r darfodedigaeth yn ôl y fil o'r boblogaeth									
Col. 1		1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sir Feirionnydd Cyfanrif Dosb. Dinesig Cyfanrif Dosb. Gwledig	..	1.12	0.74	0.85	0.57	0.49	0.39	0.49	0.37	0.50	0.34
	..	1.37	1.21	1.09	0.86	0.62	0.46	0.80	0.52	0.86	0.52
	..	0.93	0.36	0.65	0.35	0.38	0.34	0.26	0.26	0.22	0.21
Dosbarthiadau Dinesig :											
	Bala..	0.72	1.37	1.32	-	-	-	-	-	0.66	-
	Abermaw	0.43	0.82	-	-	0.85	0.42	-	0.43	0.80	-
	Dolgellau	0.42	0.39	-	0.74	-	0.80	-	-	-	0.08
	Ffestiniog	2.62	2.21	1.94	1.84	1.31	0.59	2.09	1.05	0.18	0.10
	Towyn	0.29	-	0.79	-	-	0.23	-	0.23	-	-
Dosbarthiadau Gwledig :											
	Deudraeth	1.51	0.29	1.02	0.29	0.14	0.44	0.44	0.45	0.15	0.06
	Dolgellau	0.94	0.26	0.55	0.11	0.43	0.21	0.22	0.23	0.44	0.10
	Edeyrnion	0.49	0.24	0.48	0.48	0.24	0.73	-	0.24	-	-
	Penllyn	0.32	1.04	0.35	1.07	0.71	-	0.36	-	-	-

TABL XXV. DARFODEDIGAETH

Yn dangos achosion newydd o'r darfodedigaeth a chyfanrif marwolaethau oddiwrth ddarfodedigaeth yn y Sir, a'r gwahanol Ddosbarthiadau

		ACHOSION NEWYDD				MARWOLAETHAU			
		Yn yr ysgyfaint		Rhannau eraill		Yn yr ysgyfaint		Rhannau eraill	
		Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw
Col. 1		2	3	4	5	6	7	8	9
Sir Feirionnydd	..	20	9	-	1	13	-	1	-
Cyfanrif Dosbarthiadau Dinesig	..	11	5	-	1	9	-	-	-
Cyfanrif Dosbarthiadau Gwledig	..	9	4	-	-	4	-	1	-
Dosbarthiadau Dinesig :									
Bala	-	-	-	-	-	-	-	-
Abermaw	1	-	-	-	-	-	-	-
Dolgellau	2	1	-	-	2	-	-	-
Ffestiniog	6	3	-	-	7	-	-	-
Towyn	2	1	-	1	-	-	-	-
Dosbarthiadau Gwledig :									
Deudraeth	6	3	-	-	4	-	-	-
Dolgellau	3	1	-	-	-	-	1	-
Edeyrnion	-	-	-	-	-	-	-	-
Penllyn	-	-	-	-	-	-	-	-

TABL XXVI. DARFODEDIGAETH

Achosion newydd a chyfanrif marwolaethau o'r Darfodedigaeth yn ystod y flwyddyn 1956, yn y gwahanol gyfnodau oed

Cyfnodau oed		ACHOSION NEWYDD				MARWOLAETHAU			
		Yn yr ysgyfaint		Rhannau eraill		Yn yr ysgyfaint		Rhannau eraill	
		Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw
Col. 1		2	3	4	5	6	7	8	9
0—	..	—	—	—	—	—	—	—	—
2—	..	—	—	—	—	—	—	—	—
5—	..	—	—	—	1	—	—	—	—
10—	..	—	1	—	—	—	—	—	—
15—	..	1	1	—	—	—	—	1	—
20—	..	3	4	—	—	—	—	—	—
25—	..	2	—	—	—	1	—	—	—
35—	..	—	1	—	—	—	—	—	—
45—	..	2	1	—	—	8	—	—	—
55—	..	10	—	—	—	—	—	—	—
65—	..	1	1	—	—	2	—	—	—
75—	..	1	—	—	—	2	—	—	—
CYFANRIF	..	20	9	—	1	13	—	1	—

TABL XXVII

DARFODEDIGAETH

Mynediad i Ysbytai ac Iechydfeydd

Chwarter yn diweddu	Darfodedigaeth yr ysgyfaint		Ffurflau eraill o'r darfodedigaeth		Cyfanrif	
	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw
31.3.56 ..	10	6	1	—	11	6
30.6.56 ..	13	4	—	—	13	4
30.9.56 ..	14	3	—	—	14	3
31.12.56 ..	12	6	1	1	13	7
Cyfanrif ..	49	19	2	1	51	20

Nwydd	Samplau			Llygredig			Natur y llygredigaeth neu'r afreoleidd-dra	Sylwadau, manylion o samplau amhur
	Ffurfiol	An-ffurfiol	Cyfan-rif	Ffurfiol	An-ffurfiol	Cyfan-rif		
Llaeth	94	-	94	14	-	14	(1) 37% yn ddifffgiol mewn brasder. Islaw am S.N.B. Dim dŵr wedi ychwanegu.	1.9.7.3-0.546°
							(2) 3% yn ddifffgiol. Dim dŵr wedi ei ychwanegu. Islaw am S.N.B.	2.9.8.2.-0.535°
							(3) 7% yn ddifffgiol mewn brasder, Islaw am S.N.B. Dim dŵr wedi ychwanegu.	2.8.8.4-0.535°
							(4) Islaw am S.N.B. Dim dŵr wedi ychwanegu.	4.1.8.2-0.530°
							(5) do.	3.25.8.35-0.536°
							(6) Ymyl llinell P.R. Dim prawf o ddŵr wedi ei ychwanegu.	3.85.8.0-.528°
							(7) do.	3.15.8.2-0.528°
							(8) 18% yn ddifffgiol mewn brasder. Apêl at y fuwch 3.5	2.45.9.1
							(9) 12% yn ddifffgiol mewn brasder. Apêl at y fuwch 3.4	2.65.8.7
							(10) 10% yn ddifffgiol mewn brasder.	2.7.8.75
							(11) 7% yn ddifffgiol mewn brasder.	2.8.9.0
							(12) do.	2.8.8.9
							(13) 27% do.	2.2.9.2. Pan dderbyniwyd uwchlaw am frasier 4.6 9.1

Nwydd	Samplau			Llygredig			Natur y llygredigaeth neu'r afreoleidd-dra	Sylwadau manylion o samplau amhur
	Ffurfiol	An-ffurfiol	Cyfan-rif	Ffurfiol	An-ffurfiol	Cyfan-rif		
Siwet ..	-	1	1	-	-	-	(14) Gwaelodion 7 rhan y 100,000	Hanner y gwaeldodion yn dail.
Briwgig ..	-	1	1	-	-	-		
Cordial sinsir ..	1	-	1	-	-	-		
Seisig ..	-	8	8	-	1	1	" Sulphur dioxide." Dylid dadguddio presenoldeb cyffur cadw mewn rhan o 160 y filiwn.	
Blâs frwythau ..	-	1	1	-	-	-		
Teisen bysgod ..	-	1	1	-	-	-		
Ymenyn ..	-	3	3	-	-	-		
Pwdin golwyth ac aren ..	-	2	2	-	-	-		
Gwasgiad orenau ..	-	1	1	-	-	-		
Cordial cyrains duon ..	-	1	1	-	1	1	Gwybed marw.	
Almon mál pur ..	-	1	1	-	-	-		
Cymysgedd ysbwng (wedi ei felysu) ..	-	1	1	-	-	-		
Almon nibbed pur ..	-	1	1	-	-	-		
Gelatín ..	-	1	1	-	-	-		
Briwgyw (mewn stoc cyw) ..	-	1	1	-	-	-		
Hufen llawn (llaeth wedi ei ageru) ..	-	1	1	-	-	-		
Hufen Ia ..	-	8	8	-	-	-		
Hufen ..	-	1	1	-	-	-		
Ymenyn ..	-	1	1	-	-	-		
Gwasgiad lemon ..	-	1	1	-	-	-		
Diferion ymenyn ..	-	1	1	-	-	-		
Te ..	-	1	1	-	-	-		
Wieni ..	1	-	1	-	-	-		

Achosion Marwolaethau mewn gwahanol Ddosbarthiadau Sirol

DOSBARTHIAU GWLEDIG

Rhif yn rhestr Prif Gofres trydd		ACHOSION MARWOLAETH										Bala D.D.		Abermaw D.D.		Dolgellau D.D.		Ffestiniog D.D.		Towyn D.D.		Cyfanrif Dosb. Dinesig		Deudraeth D.G.		Dolgellau D.G.		Edeyrnion D.G.		Penllyn D.G.		Cyfanrif Dosb. Gwledig	
		G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.	G.	B.		
POB OED		17	7	20	18	15	15	74	50	27	32	153	122	50	57	45	42	30	28	21	12	146	139										
1	Darfodedigaeth	-	-	-	-	2	-	7	-	-	-	9	-	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-										
2	Darfodedigaeth, arall	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-										
3	Anlladwst (sifilis)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-										
4	Diphtheria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
5	Pas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
6	Heintiau trychfilyn Breithell yr Ymennydd.. .. .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
7	Parlys Llym mabandod	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
8	Y Frech Goch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
9	Clefydau heintus a gwenieithgar eraill	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
10	Cornwyd lliidiog y stumog	1	-	-	-	-	1	2	4	1	2	4	7	2	1	2	1	2	1	-	-	6	3										
11	Cornwyd lliidiog y brefant	1	-	-	-	-	-	5	-	-	-	6	-	2	-	1	-	2	-	1	-	6	-										
12	Cornwyd lliidiog y fron	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	3	-	3	-	-	-	2	-	-	-	5										
13	Cornwyd lliidiog y groth	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	4	-	2	-	1	-	1	-	-	-	4										
14	Cornwydydd lliidiog dyfrllynol a chornwydydd eraill	2	-	2	3	1	3	8	8	3	7	16	21	5	6	4	6	2	3	-	1	11	16										
15	Clefydau y gwaed (leukaemia, aleukaemia)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
16	Troethlif (clefyd siwgr)	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3										
17	Anafau llestriog cyfundrefn y nerfau.. .. .	4	-	3	-	-	5	8	10	2	2	17	17	5	10	6	6	5	6	5	1	21	23										
18	Afiechyd rhydweli y galon	1	1	4	2	4	-	12	2	8	2	29	7	5	2	2	3	3	-	1	1	11	6										
19	Gorbwys gyda chlefyd y galon	1	-	-	2	-	-	-	3	-	-	1	5	2	4	1	1	-	-	-	-	3	5										
20	Clefydau eraill y galon	2	2	2	4	2	1	3	10	3	5	12	22	11	11	10	12	3	6	5	6	29	35										
21	Clefydau cylchredol eraill	-	2	2	1	-	1	5	1	4	1	11	6	2	2	3	6	2	2	-	1	7	11										
22	Anwydwst	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	3	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1										
23	Llid yr ysgyfaint	1	-	-	-	1	-	-	-	1	2	3	2	-	1	1	1	-	-	1	-	2	2										
24	Bronceitus	1	-	2	1	1	1	5	3	-	-	9	5	2	2	2	1	2	-	1	-	7	3										
25	Clefydau eraill y gyfundrefn anadlu	-	-	-	-	1	-	7	1	-	-	8	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1										
26	Briw yr ystumog a dechrau y perfeddyn bach	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-									
27	Llid yr ystumog y coluddion a rhyddni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-										
28	Enyniad yr elwlod, etc.	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	2	1	-	2	4	1	1	-	1	-	6	3										
29	Gordyfiant chwarren wrth enau'r bledren	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	4	-	1	-	1	-	3	-	9	-										
30	Beichiogrwydd, esgor, erthyliaid	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
31	Camffurfiadau genedigol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
32	Afiechydon eraill	1	1	3	1	1	-	4	3	3	8	12	13	2	9	3	-	3	5	-	1	8	15										
33	Damweiniau wedi eu hachosi gan foduron	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										
34	Pob damwain arall	1	-	-	-	1	-	1	-	-	2	3	2	2	-	1	-	2	-	1	1	6	1										
35	Hunanladdiad	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	3	-										
36	Dynladdiad a gweithredoedd rhyfel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-										

